

KOMISJA EUROPEJSKA
DYREKCJA GENERALNA
REGIONAL POLICY

Stan europejskich miast

Sprawozdanie podsumowuj•ce

MAJ 2007

http://ec.europa.eu/regional_policy/

W czerwcu 2005 r. Dykcja Generalna ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej ogłosiła zaproszenie do składania ofert dotyczących wykorzystania danych zgromadzonych w kontekście *Europejskiego audytu miejskiego*. W następstwie tego zaproszenia wybrano ofertę złożoną wspólnie przez ECOTEC Research and Consulting Ltd we współpracy z NordRegio i Eurofutures. Wyniki rocznych prac zamieszczono w sprawozdaniu „*Stan europejskich miast*” oraz innych przewidzianych dokumentach. Zostały one ukończone na początku 2007 r. Niniejsze sprawozdanie podsumowujące stanowi streszczenie sprawozdania „*Stan europejskich miast*”.

Europejski audyt miejski, na którym opiera się niniejsze sprawozdanie podsumowujące oraz pełna wersja sprawozdania, została zrealizowana przez Dykcję Generalną ds. Polityki Regionalnej oraz przez Urząd Statystyczny Komisji Europejskiej (Eurostat), w następstwie pilotażowego projektu z 1998 r. Jest prowadzony przez krajowe urzędy statystyczne, a koordynacją prac zajmuje się Eurostat. Jest źródłem bogatych danych dotyczących szeregu dziedzin: demografii, aspektów społecznych, warunków ekonomicznych, edukacji i kształcenia, zaangażowania obywatelskiego, środowiska naturalnego, transportu oraz kultury.

Bieżąca analiza skupia się na niektórych z tych danych. Opiera się na najnowszym zbiorze danych obejmujących 258 miast europejskich. W przyszłości prowadzona będzie kolejna analiza, tym razem na podstawie obecnie gromadzonych danych statystycznych dotyczących miast, które obejmują ponad 300 miast z 27 państw UE oraz z Norwegii i Szwajcarii.

Sprawozdanie „*Stan miast europejskich*” jest pierwszą gruntowną analizą opartą na zestawie danych pozyskanych w ramach *Europejskiego audytu miejskiego*.

Ustalenia i zalecenia zawarte zarówno w niniejszym streszczeniu, jak i w pełnej wersji sprawozdania, zostały sformułowane przez konsultantów - autorów sprawozdania - i nie odzwierciedlają poglądów Komisji Europejskiej.

Sprawozdanie podsumowujące

Wstęp

Niniejsze sprawozdanie „Stan europejskich miast” opiera się na audycie miejskim, który po raz pierwszy umożliwia dokonywanie porównań 258 miast w UE. Po zakończeniu pilotażowego projektu audytu miejskiego w 1999 r. Komisja Europejska zdecydowała się na kontynuowanie tej początkowej pracy poprzez rozpoczęcie w 2002 r. zakrojonego na dużą skalę projektu gromadzenia danych¹. Audyt miejski był wspólnie koordynowany przez Dyrekcję Generalną ds. Rozwoju Regionalnego Komisji Europejskiej oraz Eurostat, Europejski Urząd Statystyczny, a zaangażowane w niego były krajowe urzędy statystyczne i władze lokalne ze wszystkich państw członkowskich UE, jak również z krajów kandydujących. W ramach audytu miejskiego zgromadzono dane dotyczące 258 miast z 27 obecnych państw członkowskich UE. Zgromadzony zbiór danych umożliwia przeprowadzanie obiektywnych porównań między uwzględnionymi miastami w całej Europie w zakresie demografii, warunków społecznych, aspektów ekonomicznych, edukacji, zaangażowania obywatelskiego, środowiska naturalnego, transportu i kultury.

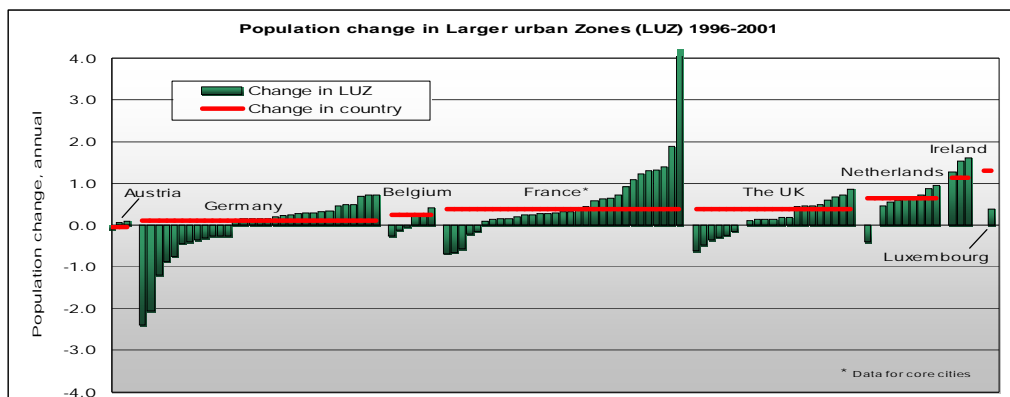
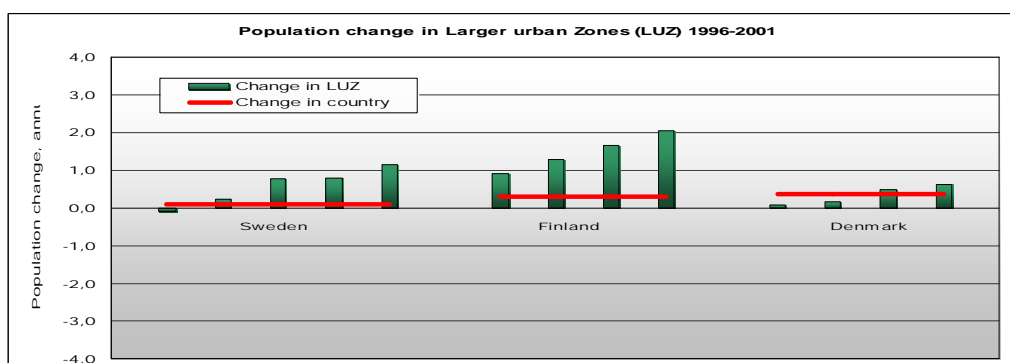
Niniejsze sprawozdanie miało na celu wykorzystanie szerokiego zakresu danych zgromadzonych w ramach audytu miejskiego.² Sprawozdanie wykorzystuje kluczowe elementy audytu w rozdziałach dotyczących zmian demograficznych, konkurencyjności miejskiej, warunków życia oraz administracyjnej siły miast. Dane odnoszą się do ustalonych okresów, mianowicie do lat 1991, 1996 i 2001. Obecnie Komisja Europejska koordynuje uaktualnienie danych za lata 2004-05, które obejmą dodatkowe miasta i będą stanowiły źródło dodatkowych informacji dotyczących trendów w rozwoju miast w Unii Europejskiej.

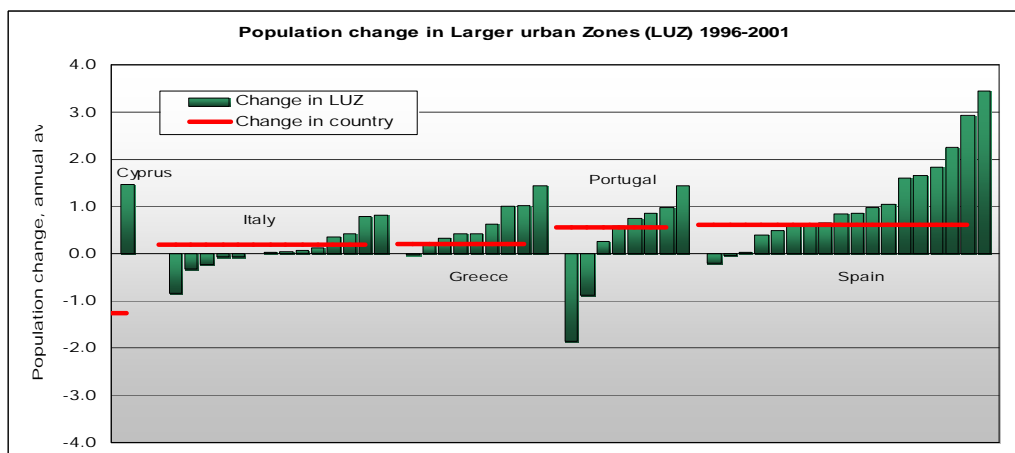
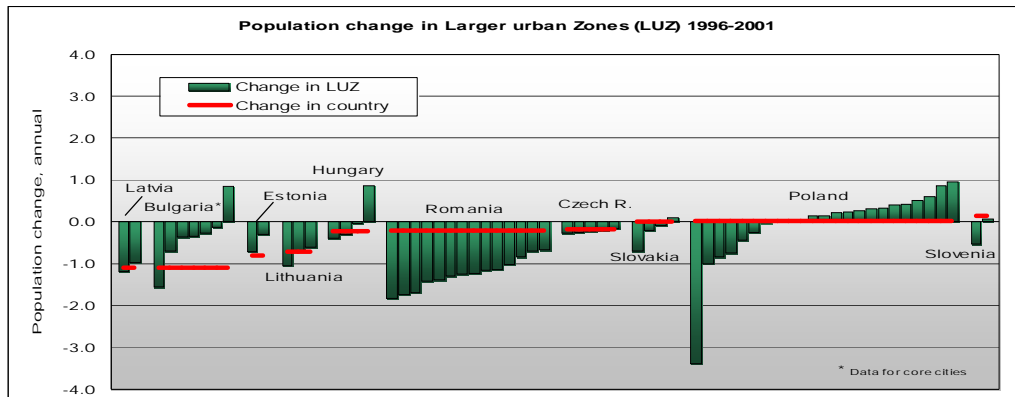
¹ Dane, opisy miast i informacje uzupełniająco znajdują się na stronie internetowej www.urbanaudit.org

² W ramach tych działań konsorcjum w dużym zakresie korzystało z wymiany z Naukowym Komitetem Sterującym. Członkami tego Komitetu byli prof. G. Gorzelak (Uniwersytet Warszawski, Polska), prof. J.G. Lambooy (emerytowany profesor, Uniwersytet w Utrechcie, Niderlandy), prof. M. Parkinson (Uniwersytet Johna Mooresa, Liverpool, Zjednoczone Królestwo) oraz Pan M. Pezzini (OECD, Paryż).

A. Wzrost czy stagnacja liczby ludności?

1. W okresie 1996-2001 jedna trzecia miast rosła w tempie ponad 0,2% rocznie, liczba ludności w jednej trzeciej miast pozostała stała (tempo zmian liczby ludności wyniosło od -0,2 do 0,2%), a jedna trzecia miast doświadczyła znacznego spadku liczby ludności. Najwyższe tempo wzrostu liczby ludności zanotowano w Hiszpanii, gdzie na niektórych obszarach miejskich obserwowano przeciętny roczny wzrost rzędu 2 % lub więcej. Wzrost liczby ludności w niektórych miastach w Irlandii, Finlandii i Grecji należał również do najwyższych w UE. Natomiast na wielu obszarach miejskich w Europie środkowej i Wschodniej zaobserwowano ogólny spadek liczby ludności w tym samym okresie. Praktycznie we wszystkich miastach rozrastają się przedmieścia, a jeżeli się zmniejszają, to tempo ich zmniejszania jest niższe niż w głównej części miasta.
2. Ogólnie można stwierdzić, że objęcie audytem miasta z krajów nordyckich rosło w znacznie szybszym tempie niż liczba ludności w danych krajach. Największe rozbieżności zaobserwowano w Finlandii, gdzie wzrost liczby ludności w miastach objętych audytem miejskim przeciętnie przekracza tempo zmiany liczby ludności w kraju średnio o 1 do 2 punktów procentowych rocznie. Silny, związany z usługami wzrost gospodarki fińskiej w latach 1996 - 2001 był ważnym czynnikiem przyczyniającym się do tego trendu.

- Modele zmian liczby ludności w miastach w *Europie Zachodniej* są zróżnicowane. W większości państwach tej części Europy, wzrost, stagnacja i spadek liczby ludności występują jednocześnie w ramach krajowego systemu miejskiego. Między rokiem 1996 a 2001 wzrost liczby ludności był najsilniejszy w objętych audytem miastach w Irlandii; również kilka głównych części miast w Zjednoczonym Królestwie doświadczyło szybkiego wzrostu liczby mieszkańców, podczas gdy inne zaobserwowały zatrzymanie się wcześniejszego trendu spadku liczby ludności. Zmiany demograficzne były również na ogół pozytywne w niderlandzkich miastach objętych audytem miejskim, natomiast w Belgii, innym wysoce zurbanizowanym państwie, na obszarach miejskich obserwowano zarówno wzrost, jak i stagnację. Podobnie mieszany obraz wyłania się we Francji i Niemczech, przy czym ośrodki miejskie w byłych Niemczech Wschodnich w wielu przypadkach tracą znaczną część swojej populacji.
- Zmieniająca się sytuacja ekonomiczno-społeczna w *Europie Środkowej i Wschodniej* ma silny wpływ na zmiany demograficzne w miastach. Straty demograficzne w tym regionie nie ograniczają się do mniejszych miast, ale dotknęły również stolicy, pomimo że w wielu przypadkach obserwowano tam wysokie tempo wzrostu gospodarczego.

Trend ten wynika przede wszystkim ze stagnacji przyrostu naturalnego. Znaczny spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym i młodszych (w wieku poniżej 45 lat) oraz wzrost liczby osób starszych (65+) były bardzo widoczne w wielu miastach. Mieszkańcy opuszczali głównie duże miasta na rzecz przedmiast, na stosunkowo dużych skalach.

5. W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych wiele objętych audytem miast w *Europie Południowej* mocno się rozrosło. Szczególnie w miastach hiszpańskich obserwowano silny wzrost liczby ludności, a jego tempo było znacznie powyżej średniej dla Hiszpanii jako całości. Imigracja oraz naturalny przyrost ludności napędzały ten wzrost liczby ludności. Podobnie w miastach portugalskich obserwowano wysokie poziomy imigracji zagranicznej, szczególnie z portugalskojęzycznej części Afryki, Brazylii oraz Europy Wschodniej. Zupełnie inny obraz jawi się w przypadku Włoch, gdzie stagnacja liczby ludności była dominującą cechą demograficzną w objętych audytem miastach w latach 1996-2001.
6. *Szerszy kontekst demograficzny ma wpływ na sytuację miast.* Ogólnie można stwierdzić, że liczba ludności w miastach objętych audytem miejskim rośnie szybciej, jeżeli dane miasta są położone w szybko rozwijających się regionach. Wydaje się, że mniejszym miastom w regionach peryferyjnych i podupadających, gdzie ogólny poziom atrakcyjności jest niski, jest dużo trudniej zwiększyć liczbę ludności (w drodze imigracji lub przyrostu naturalnego) niż podobnej wielkości miastom położonym w dynamicznie rozwijających się regionach centralnych.
7. *Struktura wiekowa oraz tempo wzrostu demograficznego w miastach są powiązane.* Pomimo że starzenie się populacji jest dominującą tendencją w całej Europie, dane z audytu miejskiego wskazują, że na ogół miasta o najwyższym tempie wzrostu liczby ludności mają najmniejszy odsetek osób starszych i, odpowiednio, najwyższy odsetek dzieci i ludzi młodych. Przykładami szybko rosnących i młodych miast są Londyn, Dublin i Madryt. Jednakże wydaje się, że w miastach Europy Środkowej i Wschodniej nie istnieje bezpośredni związek między wzrostem liczby ludności i strukturą wiekową w przypadku miast objętych audytem miejskim. Ponadto w szczególności w miastach w basenie Morza Śródziemnomorskiego wzrost liczby ludności szedł w parze ze starzeniem się populacji w wyniku napływu starszych mieszkańców (emerytów będących „amatorami słońca”).
8. *Migracja odgrywa kluczową rolę.* Ogólnie można stwierdzić, że w dużych miastach objętych audytem miejskim zazwyczaj obserwuje się wysoki poziom napływu ludności nie w mniejszych miastach, a znaczna część migrantów mieści się w grupach osób młodszych (poniżej 40 lat). Ponadto mniejsze miasta zazwyczaj przyciągają nowych obywateli z niedalekich obszarów (okolicznych regionów), podczas gdy wydaje się, że większe miasta mają większą „siłę przyciągania”, przyciągając migrantów z odleglejszych obszarów. Mając na względzie powyższe uwagi, model napływu

ludności jest bardzo zróżnicowany w całej Europie, przy czym miasta z Europy środkowej i Wschodniej, z Włoch oraz mniejsze miasta Półwyspu Iberyjskiego przyciągają stosunkowo niewielu nowych mieszkańców z zewnątrz w okresie objętym audytem. Natomiast migranci międzynarodowi w zdecydowanym stopniu koncentrują się w pewnych miastach (w szczególności w Hiszpanii, we Włoszech i w Niemczech³). Największe zbiorowości obywateli innych państw UE znajdują się w objętych audytem miastach Zachodniej Europy, w Niemczech, w państwach nordyckich oraz w Irlandii.

B. Jak bardzo miasta przyczyniają się do konkurencyjności, wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy?

9. *Miasta są niekwestionowanymi motorami wzrostu gospodarczego* w całej Europie. Praktycznie we wszystkich państwach europejskich obszary miejskie są głównymi generatorami wiedzy i innowacji – centralnymi ośrodkami globalizującej się gospodarki światowej. Na ogół większe miasta więcej wnoszą do gospodarki, jednak nie dotyczy to wszystkich dużych miast. W przypadku miast liczących ponad 1 milion mieszkańców PKB jest o 25 % wyższy niż w UE jako całości oraz o 40 % wyższy niż wartość średnia dla danego państwa. Poziomy udział miast w PKB zazwyczaj zmniejszają się wraz z malejącą wielkością miast. Mniejsze miasta (do 100 000) zazwyczaj pozostają w tyle za całym krajem, jednak wykazują przeciwnie tempo wzrostu gospodarczego.
10. *Paradoks zatrudnienia jest wszechobecny w miastach europejskich.* Koncentracja miejsc pracy w miastach jest nawet większa niż koncentracja mieszkańców, wiele z głównych ośrodków zatrudnienia w Europie znajduje się na terenie miast, a największe miasta Europy są faktycznymi gospodarczymi napędami. Jednakże, jak to ma miejsce w innych częściach świata, generowane bogactwo nie koniecznie przekłada się na odpowiednie stopy zatrudnienia wśród mieszkańców miast. Jedynie 28 % głównych części miast objętych audytem miejskim ma stopę zatrudnienia wyższą niż wartość średnia dla kraju, gdzie dane miasto leży (co odpowiada 33 % mieszkańców wszystkich miast objętych audytem miejskim). Jedynie 10 % miast objętych audytem miejskim ma stopę zatrudnienia na poziomie 70 % - cel lizboński UE ustalony dla 2010 r. Stopy zatrudnienia są szczególnie niskie (poniżej 50 %) w wielu miastach w Polsce, Belgii i południowych Włoszech. Szczególne wyzwania wynikają z koncentracji w konkretnych dzielnicach grup znajdujących się w stosunkowo niekorzystnej sytuacji oraz ze związanego z nią niedopasowania podaży dostępnych umiejętności do umiejętności wymaganych w gospodarce, w coraz większym stopniu opartej na wiedzy⁴. Na ogólne stopy zatrudnienia duży wpływ ma udział kobiet w rynku

³ Audyt miejski nie obejmuje danych na temat imigracji w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa.

⁴ Patrz również: dokument roboczy DG REGIO Komisji Europejskiej (2004) „Cities and the Lisbon Agenda: Assessing the Performance of Cities”, str.16. Dokument znajduje się na stronie <http://www.urbanaudit.org/Cities%20and%20the%20Lisbon%20agenda.pdf>

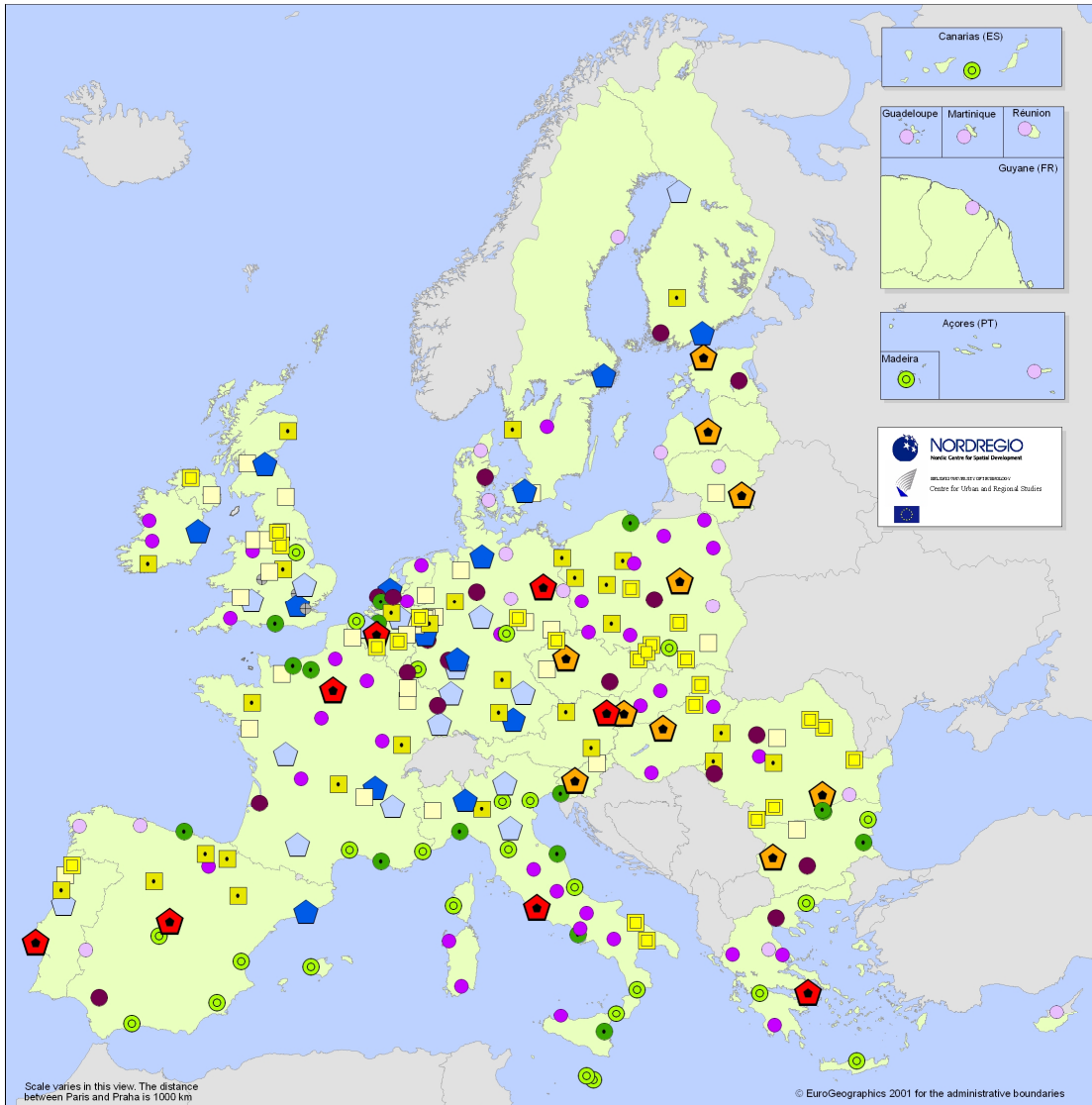
pracy. W miastach objętych audytem miejskim udział kobiet w sile roboczej raczej uzupełnia niż zastępuje tradycyjnie wysokie poziomy udział wśród mężczyzn. Kobiety w dużym stopniu przyczyniają się do wysokich stóp zatrudnienia w Europie Północnej oraz Europie Środkowej i Wschodniej, w przeciwieństwie do sytuacji w znacznej części Europy Południowej.

11. *Gospodarki miejskie w bardzo szybkim tempie stają się gospodarkami opartymi na usługach.* Sektor usług jest zdecydowanie najważniejszym źródłem zatrudnienia w europejskich miastach. W miastach Europy Środkowej i Wschodniej sektor usług nie ma jeszcze tak dominującej pozycji, jednak wiele miast dogania podobne miasta z pozostałych części UE. W ujęciu grupowym tempo wzrostu sektora usług w miastach Europy Środkowej i Wschodniej było większe niż gdziekolwiek indziej, co odzwierciedla szybkie i głębokie zmiany strukturalne oraz gospodarczą transformację ostatniej dekady. W miastach Europy Zachodniej sektor usług jest zdecydowanie najbardziej rozwiniętym źródłem zatrudnienia. W pięciu największych miejskich rynkach pracy w UE-27 (Londynie, Paryżu, Berlinie, Madrycie i Rzymie) zatrudnienie w sektorze usług stanowi od 80 do 90 % wszystkich miejsc pracy.
12. *Gdy użyjemy szerszej bazy pomiarowej w odniesieniu do konkurencyjności ekonomicznej, najlepsze wyniki w Europie są w większości osiągnięte na północy i w centralnej części Unii.* Zgodnie z tak zwanym „lizbońskim punktem odniesienia” (zbudowanym na podstawie wskaźników strukturalnych stosowanych w odniesieniu do poziomu miasta⁵), wiele miast osiągnęło bardzo dobre wyniki znajdując się w Danii, Szwecji, Finlandii, Niderlandach i w zachodnich częściach Niemiec. Bardzo dobre wyniki notuje się również w dużych miastach we Francji, południowej Anglii, wschodniej części Szkocji oraz w stolicach Półwyspu Iberyjskiego. W nowych państwach członkowskich, wysoką pozycję ma Estonia, a kilka stolic, w tym Praga i Budapeszt, również osiągnęło dobre wyniki. Najgorsze wyniki według lizbońskiego punktu odniesienia osiągnęły miasta w Polsce, Rumunii i Bułgarii. Słabe wyniki osiągnęły również południowe obszary Włoch, cała Grecja i znaczne części Hiszpanii. Rozczarowują również wyniki kilku miast angielskich, podobnie jak sytuacja w Berlinie i walońskim regionie Belgii. Miasta Włoch, Zjednoczonego Królestwa i Belgii figurują zarówno w najsilniejszych, jak i najsłabszych kategoriach, co uwidacznia znaczne różnice w poziomie konkurencyjności miejskiej w tych państwach. Przy wykorzystaniu lizbońskiego punktu

⁵ Zmienne wykorzystane w „lizbońskim punkcie odniesienia” to: 1) PKB przypadający na całkowitą liczbę ludności mieszkającej na danym obszarze; 2) wydajność pracy (PKB na jednego zatrudnionego osobę); 3) liczba zatrudnionych mieszkańców jako % całkowitej liczby ludności w wieku 15-64; 4) stopa zatrudnienia starszych pracowników: ludność aktywna zawodowo w wieku 55-64 jako % liczby ludności w wieku 55-64; 5) stopa bezrobocia długoterminowego: osoby w wieku 55-64 bezrobotne nieprzerwanie przez okres dłuższy niż jeden rok jako % liczby ludności w wieku 55-64; 6) uczniowie/studenci szkół średnich i wyższych jako % liczby ludności w wieku 15-24; 7) bezrobocie wśród osób młodych: osoby w wieku 15-24 bezrobotne nieprzerwanie przez okres dłuższy niż sześć miesięcy jako % liczby ludności w wieku 15-24. Wykorzystane wskaźniki. Brak danych może powodować błąd w punkcie odniesienia.

odniesienia wielkości miast nie ma znaczenia – bardzo dobre wyniki mogą osiągać zarówno małe, jak i duże miasta.

13. Niniejsze sprawozdanie przedstawia *typologię miast* i ma ułatwić zrozumienie zmian zachodzących w miastach, a także służyć jako podstawa porównań między miastami. Kryteriami, którymi kierowano się przy zaliczaniu miast objętych audytem miejskim do określonych typów, były: wielkość, struktura gospodarcza, wyniki gospodarcze oraz czynniki zwiększające konkurencyjność. Pomimo swoich zalet typologia ma pewne ograniczenia. Typy miast definiuje się, wykorzystując cechy głównych ich części, a nie cechy obszarów określonych szerszymi granicami; miasta mogą się znaleźć w więcej niż jednej grupie. Dlatego ta typologia powinna być stosowana jako uzupełniające narzędzie służące lepszemu zrozumieniu dynamiki zmian w miastach oraz wspomagające proces podejmowania decyzji o tym, jaka polityka jest najbardziej odpowiednia dla różnych rodzajów miast.

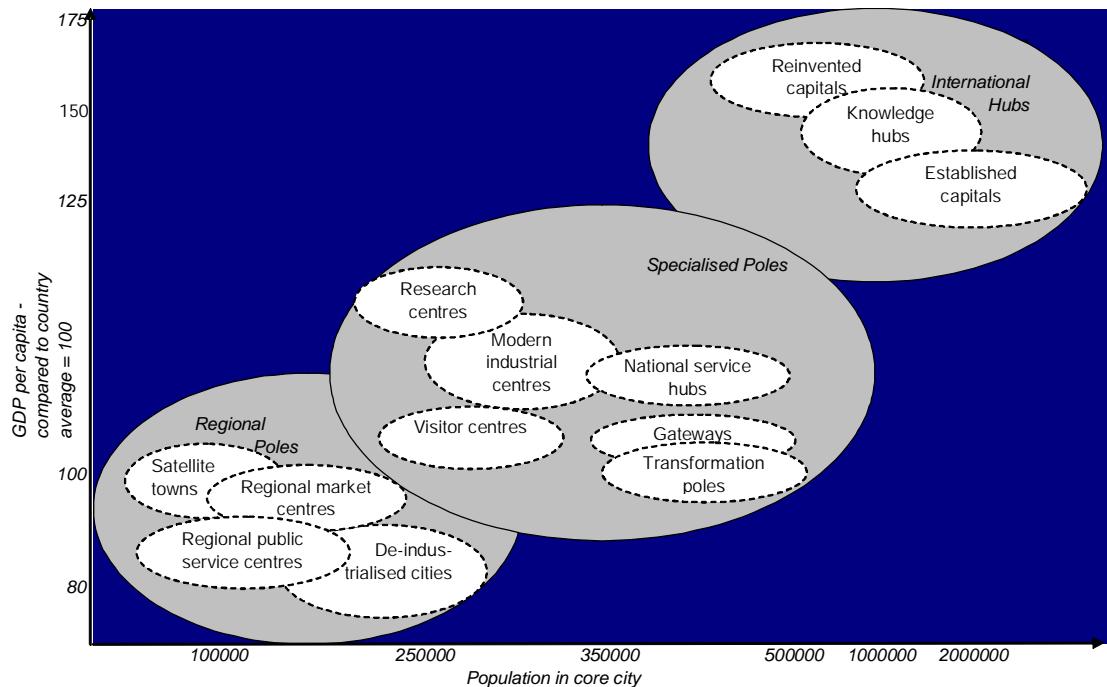

City typology

Source: Urban Audit Data Base

	Established capitals		Modern industrial centres		Gateways		Regional market centres
	Reinvented capitals		De-industrialised cities		Visitor centres		Regional public service centres
	Knowledge hubs		Transformation centres		National service hubs		Satellite towns
	Research centres						

14. Wśród tych typów miast wyróżniają się znajdujące w Europie *o•rodki mi•dzynarodowe* – międzynarodowe centra mające znaczenie ogólnoeuropejskie lub nawet światowe:
- *O•rodki wiedzy* – kluczowe podmioty globalnej gospodarki, plasujące się ponad krajową hierarchię miast i odgrywające przodującą rolę w międzynarodowym przemyśle, biznesie i usługach finansowych, opierające się na wielkich talentach i mające doskonałe połączenia z resztą świata;
 - *Uznane stolice* – mocno osadzone na szczycie krajowej hierarchii miast, o zróżnicowanej bazie gospodarczej i miejscach koncentracji dobrobytu;
 - *Stolice ponownie odkryte* – liderzy transformacji, motory aktywności gospodarczej w nowych państwach członkowskich.
15. Po drugie zidentyfikować można cały szereg *wyspecjalizowanych biegunów*. Odgrywają one (potencjalnie) ważną rolę w skali międzynarodowej przynajmniej w niektórych aspektach gospodarki miejskiej:
- *Krajowe o•rodki usług* mają zasadnicze znaczenie w krajowej hierarchii miast – spełniają kluczowe funkcje krajowe i często niektóre funkcje stolic w sektorze usług (publicznych);
 - *Bieguny transformacji* – o znaczącej przeszłości przemysłowej, ale już zaangażowane na drodze do zdefiniowania na nowo swojej tożsamości, wprowadzające zmiany i rozwijające nowe dziedziny działalności gospodarczej;
 - *Bramy* – większe miasta mające wyspecjalizowaną infrastrukturę (portową), obsługującą duże przepływy międzynarodowych towarów i pasażerów;
 - *Nowoczesne centra przemysłowe* – platformy międzynarodowych działań oraz lokalnych przedsiębiorstw eksportujących za granicę; o wysokim poziomie innowacji technologicznych;
 - *Centra badań* – centra badań i szkolnictwa wyższego, w tym działania prowadzonych przez przedsiębiorstwa w zakresie nauki i technologii, mające dobre kontakty z sieciami międzynarodowymi;
 - *Centra turystyczne* – obsługujące duże przepływy ludzi pochodzących z kraju i zagranicy, gdzie sektor usług nastawiony jest na turystykę.

16. Po trzecie można wyróżnić szereg *biegunów regionalnych*, które pod wieloma względami są filarami obecnych, przeszłych i przyszłych europejskich gospodarek regionalnych:

- *Miasta zdeindustrializowane* – posiadające silną bazę przemysłu (ciężkiego), który przeżywa upadek lub recesję;
- *Regionalne centra rynkowe* – odgrywające kluczową rolę w swoich regionach, w szczególności pod względem usług personalnych, finansowych i usług dla przedsiębiorstw, obejmujących hotele / handel / restauracje;
- *Regionalne centra usług publicznych* – odgrywające kluczową rolę w swoich regionach, w szczególności w zakresie administracji, zdrowia i edukacji;
- *Miasta satelickie* – mniejsze miasta, które opanowały konkretne zadania w ramach większych aglomeracji.

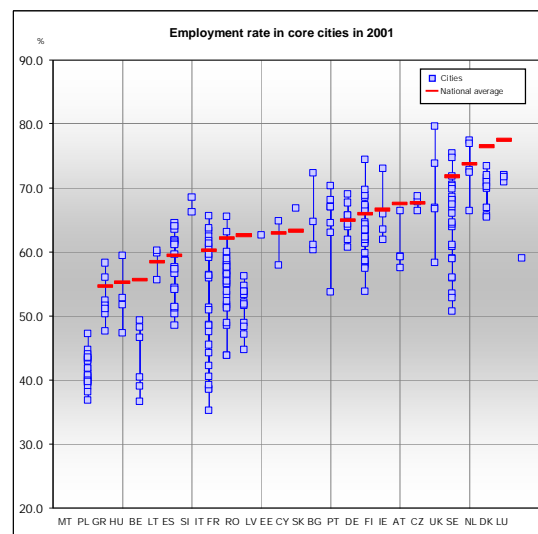
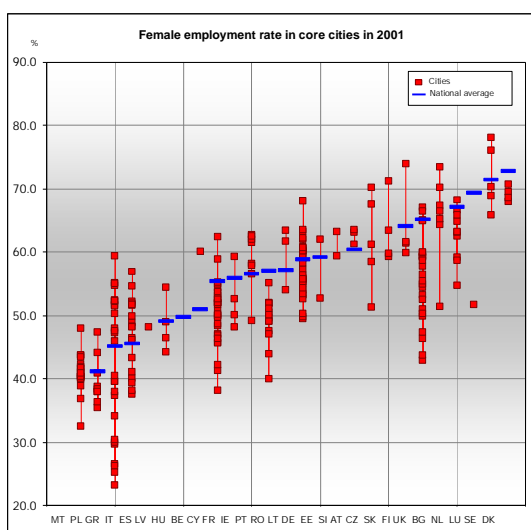
17. Podstawowe różnice między typami miast istnieją w sile ich „składników” – czynników zwiększania konkurencyjności. Można wyróżnić kilka *czynników miejskiej konkurencyjności*: do najbardziej znaczących należą innowacje, talent (w ujęciu wykwalifikowanych zasobów ludzkich), przedsiębiorczość i innowacyjność. Badanie wskazuje, że dokładny skład i „mieszanka” tych czynników w znacznym stopniu się różni w zależności od miasta i regionu w Europie⁶. W podobny sposób zróbnicowana jest ich zdolność do wypracowywania rozwiązań w zakresie rozwoju gospodarczego i wdrażania strategii dotyczących tworzenia i utrzymywania wzrostu gospodarczego i

⁶ • ambridge Econometrics/ECORYS et al (2003) „Factors of Regional Competitiveness” – badanie przeprowadzone na rzecz Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej,.

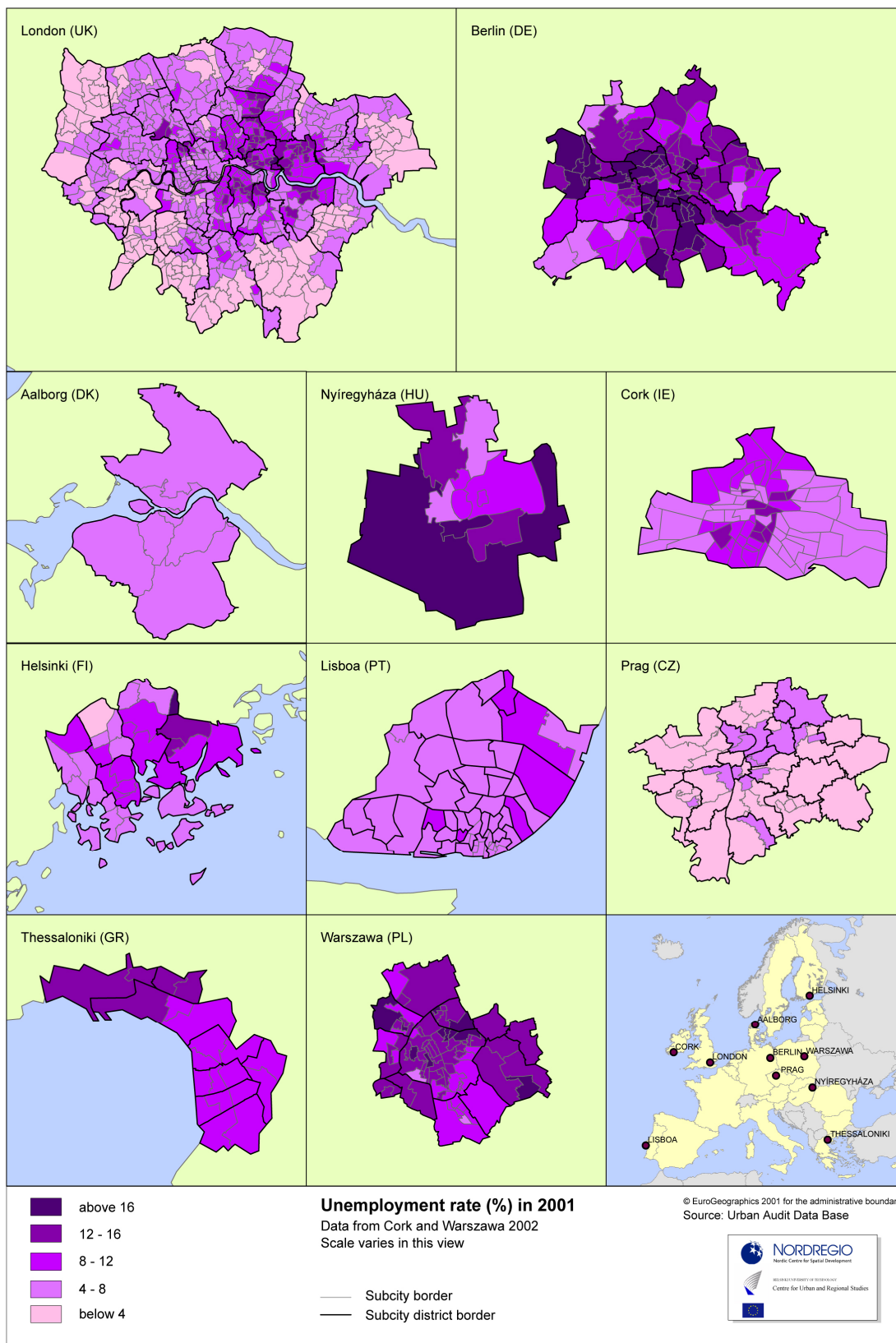
miejsc pracy. To sposób wykorzystania dostępnych „składników” w dużym stopniu decyduje o gospodarczym sukcesie miast.

C. Co jest wyjątkowego w życiu w mieście?

18. „Praca” – ale nie wszędzie i nie dla każdego. W niektórych miastach na południu Włoch o niskich stopach ogólnego zatrudnienia kobiet, pracuje mniej niż 30 % kobiet w wieku produkcyjnym, wobec ponad 70 % kobiet w większości nordyckich miast objętych audytem miejskim. Pomimo tej relacji między poziomem udziału kobiet w rynku pracy a ilości żłobków i przedszkoli nie jest bardzo bezpośrednia, wyraźnie widać, że tylko w bardzo nielicznych miastach objętych audytem miejskim, gdzie występuje wysoki poziom udziału kobiet w rynku pracy, obserwuje się niski odsetek dzieci w ośrodkach opieki dziennej. Dlatego teoretycznie potencjał do zwiększenia poziomów udziału w rynku pracy jest oczywiście największy w miastach południowoeuropejskich.

19. *Stopa bezrobocia jest zazwyczaj wyższa w miastach.* W 2001 r. w całej Europie stopa bezrobocia była wyższa niż krajowa stopa bezrobocia w przypadku dwóch trzecich miast objętych audytem miejskim. Najwyższe stopy bezrobocia (ponad 25%) były w szczególności w Polsce, Belgii i południowych Włoszech. Najniższe stopy bezrobocia obserwowano w Niderlandach, niektórych miastach Niemiec oraz północnych Włoszech. Stopy bezrobocia różniły się również pomiędzy centrami miast a szerszymi obszarami miejskimi, jak też pomiędzy poszczególnymi dzielnicami, jednak nie istnieje tu żadna wyraźna prawidłowość. Wysokie stopy bezrobocia można znaleźć zarówno w dzielnicach znajdujących w centrach miast, jak i w dzielnicach bardziej oddalonych od centrum, w zależności od morfologii miasta i jego szerszej struktury społeczno-gospodarczej.
20. *W obrębie miast obserwuje się bardzo duże różnice w stopach bezrobocia pomiędzy dzielnicami.* Rozbieżności pomiędzy dzielnicami dotyczące bezrobocia były szczególnie duże we Francji, w Belgii i południowych Włoszech, ale są one również znaczne w miastach wschodnich Niemiec, większych miastach Hiszpanii i na północy Anglii.

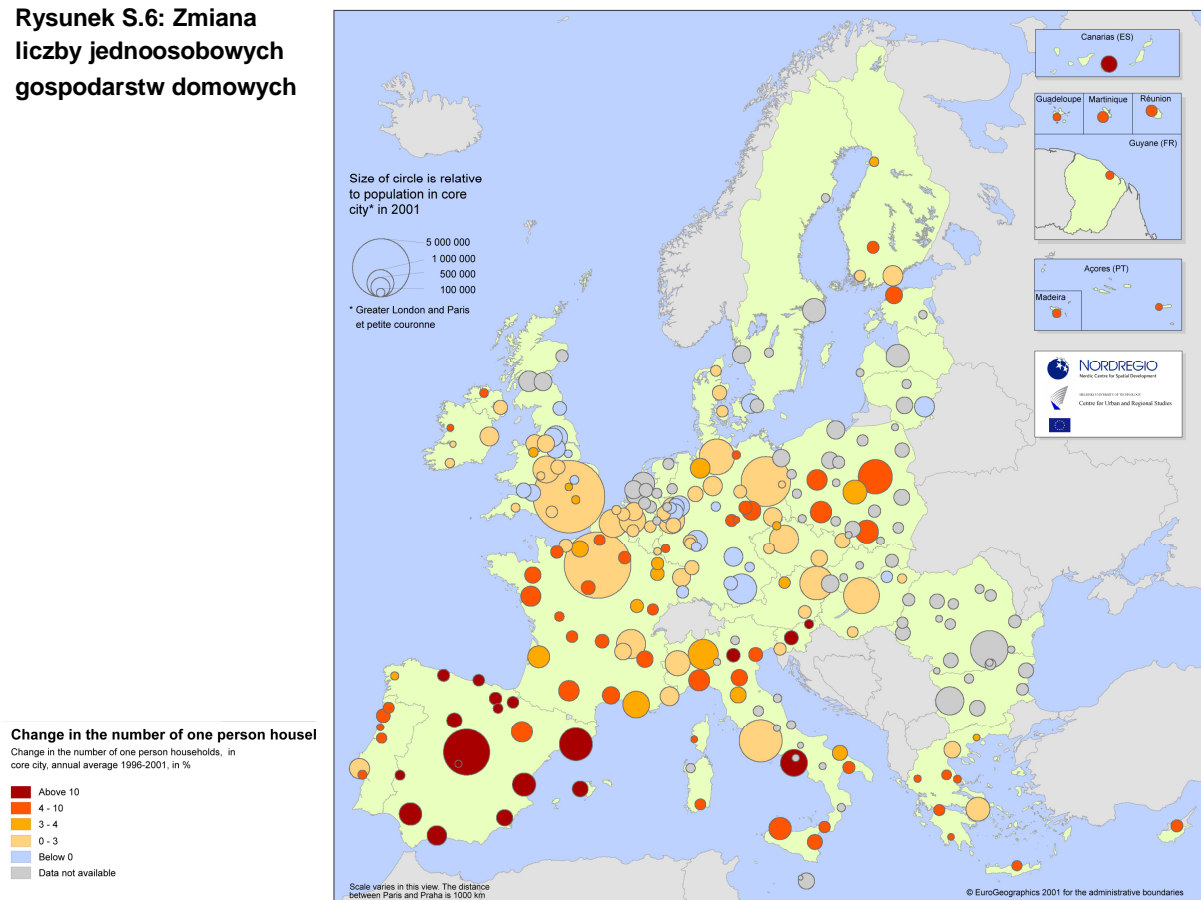

21. Różnice w powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca w różnych częściach Europy. Przeciętna powierzchnia mieszkalna na jednego mieszkańca w niektórych miastach jest prawie trzy razy większa niż w innych miastach. Istnieje ponad 30 miast, gdzie średnia powierzchnia mieszkalna na jednego mieszkańca wynosi więcej niż 40 m², a wszystkie te miasta leżą w zachodniej części UE. Mieszkańcy miast w nowych państwach członkowskich są dużo mniej zamożni.

Mieszkańcy miast w Bułgarii, na Słowacji, w Rumunii, na Słowacji, w Republice Czeskiej, na Litwie i w Polsce dysponują przeciętnie 15-20 m² powierzchni mieszkalnej na jednego mieszkańca. Powierzchnia mieszkalna przypadająca na jednego mieszkańca jest wskaźnikiem, w ramach którego podział na wschód i zachód jest wciąż najbardziej widoczny.

22. Większość mieszkańców miast europejskich mieszka w *mieszkaniach lub apartamentach*, które stanowią średnio 77% wszystkich mieszkań w miastach UE. Około 50% lokali mieszkalnych w miastach europejskich jest własnością ich mieszkańców, choćmiędzy państwami członkowskimi występują w tym względzie znaczne różnice. W następstwie inicjatyw prywatyzacyjnych poziom własności domów jest obecnie najwyższy na Węgrzech, Słowacji, Litwie, w Bułgarii i Rumunii, w bardzo wysoki pozostaje w Hiszpanii i Portugalii. Udział gospodarstw domowych posiadających na własność swoje mieszkanie jest znacząco wyższy w skupiskach na obrzeżach miast niż w głównych ich częściach – w wielu regionach miejskich jest ponad dwa razy wyższy.
23. *Jednoosobowe gospodarstwa domowe* mają tendencję do koncentracji, zwykle w kierunku centrum miasta. Najwyraźniej centra miast posiadają wysokie standardy usług i mogą dobrze odpowiadać na potrzeby osób stanu wolnego i innych osób mieszkających samotnie. Młodszych obywateli częściej przyciąga dostęp do bazy rekreacyjnej, podczas gdy dla starszych obywateli wygodna jest bliskość sklepów, transportu publicznego i ośrodków opieki medycznej. Jednocześnie zdecydowana większość rodzin z dziećmi jest wypychana w kierunku peryferii miast, gdzie domy są większe i cenowo często łatwiej dostępne.

Rysunek S.6: Zmiana liczby jednoosobowych gospodarstw domowych

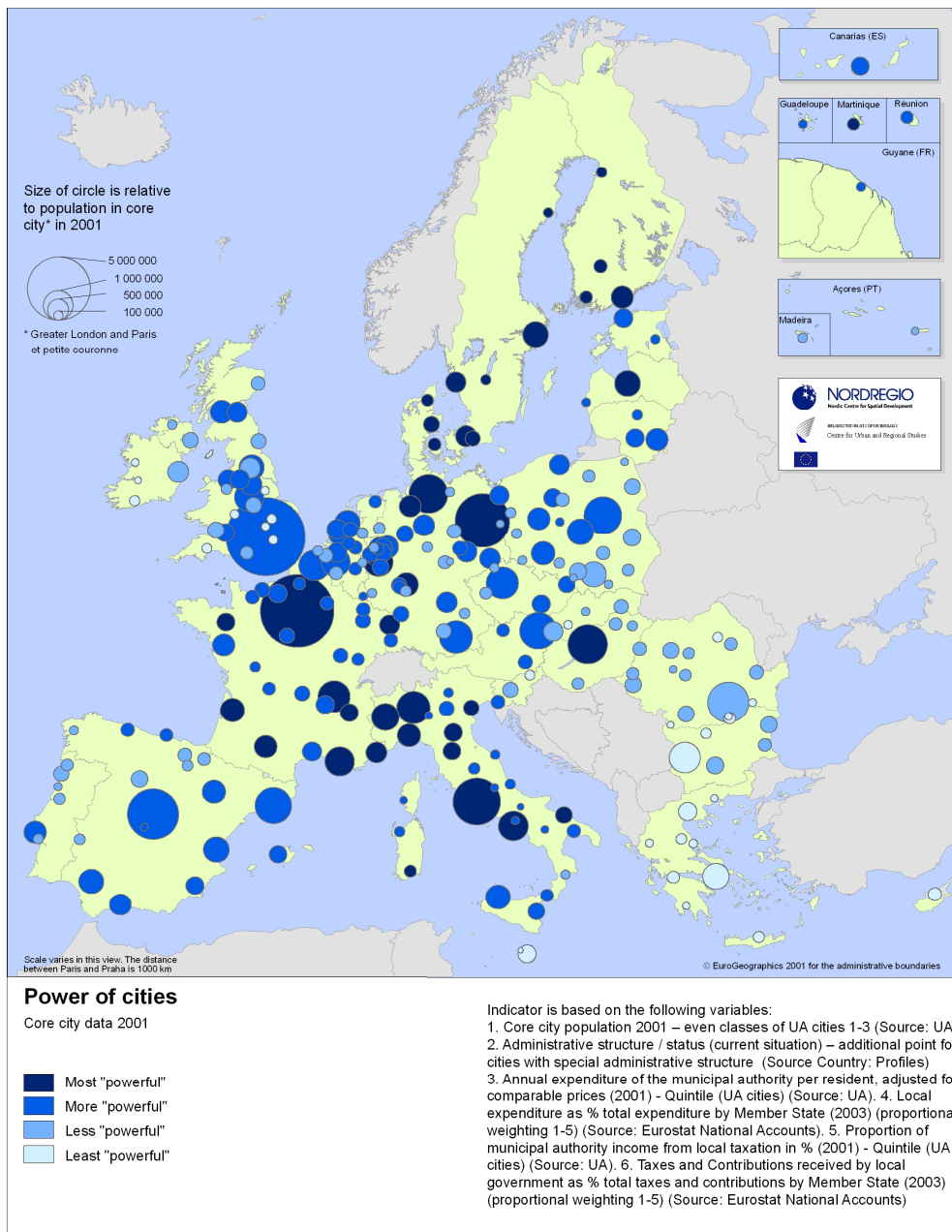
24. Mieszkańcy miast są o wiele lepiej *wykształceni* niż inni obywatele europejscy. Wyższe wykształcenie posiadają częściej mieszkańcy miast niż innych miejsc w Europie. Takie skupiska dobrze wykształconych osób odgrywają kluczową rolę w rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy i w wykorzystaniu związanego z tym potencjału gospodarczego. Prawie wszystkie miasta osiąga lepsze wyniki, niż średnie krajowe państw, w których się znajdują; wiele z nich ma znacznie lepsze wyniki, szczególnie centra tych miast.
25. Natomiast miasta *nie zawsze są najzdrowszymi miejscami* do życia. Średnia długość życia dla osób urodzonych w 2001 wynosi 79 lat dla kobiet i 73 lata dla mężczyzn w mieszkających w miastach objętych audytem miejskim. To jest średnio 2 lata mniej, niż wynosi średnia dla UE-25. Miasta z najdłuższymi oczekiwanymi średnimi długościami życia, znajdują się najczęściej w Hiszpanii i we Włoszech, gdzie kobiety mogą dożyć średnio 83 lub 84 lat. Najlepsze, pod względem długowieczności mieszkańców, 30 miast - z przewidywaną długością życia ponad 81 lat dla kobiet i 75 lat dla mężczyzn - znajduje się w Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Belgii, Zjednoczonym Królestwie, Austrii i Luksemburgu. Miasta Europy środkowej i Wschodniej dominują w dolnej części tej listy. W obrębie państw pozornie duże odchylenia często są wynikiem nie tyle obecnego bogactwa i dobrobytu, ale przede wszystkim wcześniejszego stylu życia. Pożyczenie stylu życia, standardów ekonomicznych i opieki medycznej – teraz i w przeszłości – stanowi najważniejszy czynnik decydujący o zdrowiu ludzi.
26. Życie w miastach w coraz większym stopniu oznacza, że pewien czas spędza się w środkach *komunikacji miejskiej*. Szczególnie w większych miastach podróż do pracy stała się istotnym wyzwaniem życia codziennego. Główna linia podziału, jeżeli chodzi o

korzystanie ze środków transportu w miastach europejskich, leży pomiędzy starymi i nowymi państwami członkowskimi, przy czym transport publiczny odgrywa dużo większą rolę w nowych państwach członkowskich. W miastach takich, jak Bratysława i Budapeszt więcej niż dwie trzecie podróży do i z pracy odbywa się metrem, tramwajem lub autobusem. Odwrotna sytuacja panuje w innych państwach członkowskich, szczególnie w Zjednoczonym Królestwie. W większości brytyjskich miast ponad 80% podróży do i z pracy odbywa się samochodem.

27. Wracając do pytania o charakterystyczne cechy życia w miastach, audyt miejski przedstawia obraz mieszkańców miast, którzy coraz częściej mieszkają w jednoosobowych gospodarstwach domowych, są otoczeni przez coraz bardziej zróżnicowanych sąsiadów i posiadają bardzo różne możliwości udziału w rozwoju otaczających ich społeczności miejskich. Osoby dobrze wykształcone mają największe możliwości wykorzystania dostępnych możliwości gospodarczych, podczas gdy osoby słabo wykształcone są najbardziej narażone na wykluczenie. Zarządzenie tej dwoistości jest głównym elementem strategii spójności społecznej miast.

E. Jak się dysponują miasta?

28. Pełna wersja sprawozdania zawiera wstępne badanie relatywnej siły administracji miejskich w UE. Niezależnie czy w odniesieniu do spraw gospodarczych, społecznych czy innego rodzaju, ustalenia zawarte w sprawozdaniu pokazują, że pojedyncze miasta mogą się rozwijać w kierunku przeciwnym do ogólnego trendu, formułować i wdrażać strategie oraz nadzorować inwestycje, które decydują o ich wyjątkowości. Jednakże stopień, w jakim władze poszczególnych miast mogą kształtować przyszłość swoich miast zależy od siły tych władz. Uwzględniając wielkość i strukturę administracyjną oraz opierając się na danych z audytu miejskiego dotyczących wydatków władz miejskich i dochodów z podatków lokalnych, jak również na danych krajowych dotyczących dochodów i wydatków władz lokalnych, wykorzystaliśmy dostępne dane ilościowe celem opracowania wskaźnika relatywnej „siły” administracji miejskich w UE.

Więcej informacji znajduje się w pełnej wersji sprawozdania:

http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/urban/audit/index_pl.htm